



ת.ד 102 בני ברק
פסק: 03-5055919
9139191@gmail.com

זכר מואמינים

גליון שבו עי מבית 'בני אמונים'

פרשת תזריע מצרע תשפ"ג שנה ט | גליון מס' 479

בני אמונים

בני תפלה בפרשה

פרתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

אמונתו ובריתו של אברהם אבינו

פרשת תזריע נפתחת בצווי התורה על מצות המילה, בפסוק (יב ג): "וביום השמיני ימול בשר ערלתו". מצות המילה זכתה למעמד על בעם ישראל, ואף היתה לסמל של מסירות נפש יהודית; בכל הדורות מסרו רחוקים וקרובים את נפשם כדי לקיימה.

בזמן שלמדתי את מסכת סנהדרין במסגרת הדף היומי, פגשתי לקראת סוף המסכת (קי ב) בנדון מענין: ילד יהודי קטן שטרם הספיק להתחנך לקיום מצוות - כיצד יזכה לחיי העולם הבא? שתיים מהדעות שהובאו בגמרא סוברות שלשם כך צריך שתהיה בידי כל הפחות מצוה אחת, ואולם נחלקו איזו היא המצוה הפזוזה: רב נחמן בר יצחק סובר שמצות המילה שביגופו מזכה אותו בקב, ואילו התנא רבי מאיר אומר שמצות ענית אמן היא המזוזה לכה, ורק משיענה הקטן אמן יזכה לחיי העולם הבא.

העבודה שהתנא הקדוש רבי מאיר סובר כי למצות ענית אמן משקל רב כמצות מילה, יכולה ללמד אותנו רבות על רום ושבג מעלתה. ואולם כאשר הרהרתי בדבר מצאתי כי אכן יש קשר מיוחד בין שתי מצוות אלו, בכך ששתייהן מהוות חלק מרכזי מהמורשת שירשנו מאברהם אבינו; אברהם אבינו היה ראש לנמולים, וכנסח ברפת המילה: "להכניסו בבריתו של אברהם אבינו", ואברהם אבינו היה אף ראש למאמינים (ראה רמב"ם עבודה זרה פ"א).

ענית אמן שהיא טרש האמונה, היא חלק ממורשת האמונה הנטועה בנו מאברהם אבינו, והיא זו שיוצקת תכן מיוחד ומשלימה את 'בריתו של אברהם אבינו'. לא לחנם בפתחת מעמד ברית המילה קוראים אנו את פסוק האמונה הנצחית: "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד", שכן מעמד זה - כלו מבטא אמונה.

הקשר בין מצוות אלו מתבטא אף בתמידיותן; כפי שמצות המילה מלכה את האדם בכל עת ובכל שעה, עד יומו האחרון. כך מצות ענית אמן מלכה את האדם לאורך כל ימיו ולמשך כל היום, בהיותה מצוה כה קלה וימינה לבצוע.

למקרא הדברים בודאי נמהר פלנו לחנך את ילדינו ל'אמן' כדי לזכותם לחיי העולם הבא, ואולם יש לדעת כי לפני הכל ראוי שנקדים ונחנך לכה את עצמנו; אם נתרגל בענית אמן, ממילא אף ילדינו יתרגלו ויתחנכו לכה, וכך יזכה שנהיה אנחנו וצאצאינו ראויים לתאר 'בן העולם הבא' - סופי תבות 'אמן'.

בקריאת 'ואמר כל העם אמן'

שבת שלום,

278 213 מחולקט"ן

התפלה מתקבלת בזכות המילה

'וביום השמיני ימול בשר ערלתו' (יב ג)

כתב המגורת המאור' (פרק פ) שזכות מצות המילה היא העומדת לישראל להנצל מן התלאות והצרות העוברות עליהם בעת גלותם, באשר בזכות היותם נמולים שומע הקדוש ברוך הוא את תפלתם ומצילם בצר להם. יסוד זה נרמז בנסח התפלה: "כי אתה שומע תפלת כל פה" - פה בגימטריה 'מילה'; כביכול אומרים אנו שהקדוש ברוך הוא שומע תפלת כל מהול.

יסוד הדברים מובא בפרקי דרבי אליעזר' (פרק כח): "הנוגע בערל כאלו נוגע במת, שהם בחייהם כמתים, ובמתתם נבלת בהמה. ואין תפלתם נכנסת לפני הקדוש ברוך הוא שגאמר (תהלים קטו ז): "לא המתים יהללו יי". אבל ישראל שהם נמולים תפלתם נכנסת לפני הקדוש ברוך הוא כריח ניחוח שגאמר (שם יח): ואנחנו נברך יי מעתה ועד עולם הללויה".

המקבל רבי דוד בן שמעון [הרדב"ש] הוסיף והביא רמז לכך שהפסוק 'ואנחנו נברך יי מעתה ועד עולם הללויה' נאמר על "ישראל שהם נמולים", מהעבודה שהגימטריה של סופי תבותיו, עולה בגימטריה של תבת 'מילה'. והוסיף וכתב הרדב"ש כי זהו המקור למנהג שמביא הרמ"א (י"ד רסא יא) שהמהול נשלח לגשת לפני העמוד ביום המילה, כנרמז בפסוק (תהלים קמט ו): "רוחמות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם", לפי שבזכות המילה מתקבלת התפלה. וכבר כתב רבי משה הלפרין, אב"ד מינסק ובנו של בעל 'סדר הדורות', כי מנהג זה נרמז בתבה 'מילה' - ר"ת: 'מוהל ירד לפני התבה' ('ערכי הפנויים' אות מ' ערך מילה, בהג"ה מן המחבר; 'שערי צדק' שער החצר אות תא).

להקדים על מלכות שמים לעל מילה

'וביום השמיני ימול בשר ערלתו' (יב ג)

רבי מרדכי מזאסלב, תלמיד הבעל שם טוב ומי שנודע בכינוי 'החנן מזאסלב', לקח על עצמו בין תפקידיו הרבים לומר קריאת שמע בבית הולדת בצאתא חדא עם תינוקות של בית רבן בלילה שלפני

הברית.

לשאלתו של ידיו רבי פנחס מקוריץ על טעמו של מנהג זה, השיב רבי מרדכי: "חכמים (ברכות יג א) הסבירו שלקב מקדימים לקרא פרשת 'שמע' לפני פרשת 'והיה אם שמע' בקריאת שמע, כדי שיקבל עליו הקורא על מלכות שמים תחלה, ואחר כך יקבל עליו על מצוות, בקריאת 'והיה אם שמע' תשמעו אל מצוות".

מעתה, כיון שהתינוק עומד לקבל על עצמו על מצות מילה, מקדימים אנו לילה קדם לקרא קריאת שמע באזניו כדי להמשיך עליו על מלכות שמים תחלה. רבי פנחס נהנה מאד לשמע הדברים והגיב כי הם "כפתור ופרח" (צורו החיים' אות קסו).

מצות מילה או מצות ענית אמן

'וביום השמיני ימול בשר ערלתו' (יב ג)

הגמרא במסכת סנהדרין (קי ב) דנה בענין קטן מישראל שמת, מאיזה גיל הוא כבר בן העולם הבא. לדעת כמה מן השיטות המובאות שם אין הדבר תלוי בקיום מצוה כלשהי על ידי הקטן. ואולם יש שסברו שזכיה בעולם הבא תלויה בקיום מצוה, אלא שנחלקו באיזו מצוה מדובר: לדעת רב נחמן בר יצחק משגמול הקטן הרי הוא בן עולם הבא, ולדעת רבי מאיר משעה שיענה הקטן אמן. ומבאר המהר"ל (חדושי אגודות' שם) כי הן רב נחמן בר יצחק והן רבי מאיר סוברים שכדי לזכות לחיי עולם הבא צריך אדם להיות דבוק בבוראו, כי זהו מדרגת עולם הבא - החבור והדבוק בו יתברך, אלא שנקלקו במהותו של חבור זה: לדעת רב נחמן חבור זה נוצר באמצעות הסרת הערלה החוצצת בין האדם לבוראו, ואילו לדעת רבי מאיר חבור זה נוצר על ידי האמונה בה', והרי כשהקטן עונה אמן כבר "יש לו אמונה בו יתברך".

יש לציין כי שתי דעות אלו הזכרו בהלכה: השלחן ערוך (י"ד רסג י ובאור הגר"א שם י) פסק שיש למול תינוק שמת לפני מילתו, וזהו כדי לצאת ידי הדעה שהמילה מזכה אותו בחיי העולם הבא. והרמ"א (א"ח ככד ז) פסק במפרש כדעתו של רבי מאיר: "וילמד בניו הקטנים שיענו אמן, כי מד' שהתינוק עונה אמן, יש לו חלק לעולם הבא".

מנחה שהתקבלה למרגלות הכרמל

הפלא היו במקום בדיוק שמונה אנשים שיחד עם שני הבחורים השלימו מנון.

לאחר התפלה הם נזכרו במטרה שלשמה הגיעו למקום והעזו לבקש מהמתפללים לומר עמם שני פרקי תהלים בעבור חברם. גם בקשה זו נענתה בחפץ לב, ואדרבה, האבלים הודו להם על עלוי הנשמה שעשו.

כאשר פנו לצאת מאהל האבלים, נגש אליהם יהודי שומר תורה ומצוות שנכח בין המנחמים והתענין בנעימות להיכן פניהם מועדות. הם באמת לא חשבו על כך... אך מבט מהיר בשעון הבהיר להם שפניהם מועדות חזרה לירושלים. כבר לא יספיקו לנסע למירון ולחזור.

"לירושלים?" תהה האיש בקול מפתע, "הן אני נוסע בדיוק לשם. נסעתי לכאן מירושלים במיוחד כדי לנחם את קרובי, ובעוד כמה דקות אני אמור לשוב. אם תמתינו כמה דקות, תוכלו בשמחה להצטרף אלי".

כמה דקות לאחר מכן עלו השנים לרכב החדיש והנחו. הנסיעה הייתה מהירה ונעימה ובמהלכה השתעשעו עם הנהג בדברי תורה. בהגיעם לירושלים התנדב הנהג להסיעם עד לישיבה, והבחורים שבו לישיבה מקדם מהצפוי ואף הספיקו להיות בסדר שלישי בבית המדרש.

המשגיח, שהפתע לראותם שבים בשעה כה מקדמת, התענין לפשר הדבר. הבחורים שתפוהו במעשה ובהבנתם את אכזבתם על שלמרות המאמץ הרב שהשקיעו לא זכו להגיע לשער התפלה אשר במירון ולהתפלל לרפואת חברם.

אלא שהמשגיח דוקא לא היה נראה מאכזב: "יתכן שדוקא התפלה שהתפללתם בקניעם היא שתפעל למען החולה יותר מכל", אמר להם, והסביר: "קניעם שוכנת פיזוע למרגלות הר הכרמל, אותו הר מפרסם שעליו נענה אליהו בתפלת המנחה כמתאר באריכות בספר מלכים-א (פרק יח). ולמדו מן חכמים (ברכות ו ב): 'לעולם יהא אדם זהיר בתפלת המנחה, שהרי אליהו לא נענה אלא בתפלת המנחה'.

אף אתם, בזכות מסירות נפשכם שלא לותר על תפלת מנחה במנון, בטוחני שתפלתכם בעזרת ה' תפעל את הישועה המיחלת, לא פחות מהתפלה במירון".

למרבה ההפתעה, בחסדי שמים, ביום שלמחרת שמחו בני הישיבה לשמע על שפור משמעותי שחל במצבו של חברם החולה. מגמת השפור גמשה, ובתוך כמה ימים הוא שב לישיבה, פצוץ ומגבס, אך מהלך על רגליו ומתאושש.

ואכו, מי שענה לאליהו בהר הכרמל בתפלת המנחה, ענה לתפלותיהם של בני הישיבה היקרים אשר מסרו נפש למען תפלת מנחה כהלכתה ושלח ישועה ורפואה לחברם.

ידרשו כמה ימים רק כדי לדעת עד כמה הפגיעה משמעותית, ומהם סכניו של הבחור להתאושש ממנה.

בימים שאחר כך נערכו בישיבה משמרות תפלה בלתי פוסקות, כששמו של שלמה מרדכי בן דבורה זיסל מזכר שוב ושוב לרחמים בפיהם של חבריו ורבותיו.

על ראובן ויוסף, חבריו של מוטי לחדר, מטבע הדברים השפיע המאורע באופן מיחד. גם הם התחזקו מאד, יחד עם שאר בני הישיבה, בתפלה ובקבלות טובות למען חברם, אולם בתוך תוכם הם לא היו רגועים, הם הרגישו כי בתור חבריו הקרובים ביותר של מוטי עליהם לעשות מאמץ מיחד.

הם שוחחו ביניהם על הענין וביחד גבשו תכנית. אחר נגשו למשיגים ושטחו בפניו את תכניתם: לנסע בשעת צהרים מירושלים לאתרא קדישא מירון, לומר במקום את ספר התהלים ולשוב לישיבה עוד באותו לילה. המשגיח הרבה לרגע ואחר נתן את הסכמתו.

בשעה אחת בצהריים עלו ראובן ויוסף על האוטובוס. לפי התכנית הם היו אמורים להגיע למירון בשעה שלוש וחצי, להתפלל מנחה ולאחר מכן לומר את ספר התהלים לרפואת חברם ומיד לאחר מכן לשוב לישיבה. הנסיעה עברה בטוב ובנעימים, כשהשנים מנצלים את זמנם היטב, פראוי לבני ישיבה כמומם.

לאורך כביש שש זרמה התנועה ללא הפרעות, אולם כאשר הגיע האוטובוס לאזור מחלף אליקים, היא הואטה באופן משמעותי עד שלבסוף נעצרה. התברר כי תאוה קשה שהתרחשה באזור קניעם עצרה את התנועה באופן מחלט.

אחר כשעה וחצי שבה עמד האוטובוס בפקק ללא גיע, הבינו הבחורים שלא יספיקו להגיע למירון עד השקיעה. כעת, מחד גיסא עמדה על הכף חובת התפלה במנון, ומאידך גיסא עמדה האפשרות הסבירה שירידה בקניעם תגרם לבטול התפלה במנון היא שהכריעה את הכף. הבחורים נגשו לנהג ובקשו ממנו בעדינות שיאפשר להם לרדת. הנהג הסכים, והשנים ירדו מהאוטובוס.

ראובן ויוסף החלו לחפש בית כנסת בעיר הבלתי מוכרת, ולפתע הבחינו על גדר אחד הבתים במודעת אבל המבשרת על משפחה היושבת שבעה במקום. בבית האבל בודאי ימצאו מנון, חשבו הבחורים והחליטו לנסות. באהל האבלים ישבו בני המשפחה כשלוש שנים כמה מנחמים. הבחורים נכנסו בהסוים אולם התקבלו במאור פנים. הם הסבירו לנוכחים את הסבה שהגיעו למקום ונענו בהסכמה. למרבה

הספור הבא שהגיע לידנו על ידי בן משפחתו של אחד מבעלי המעשה, מזכיר לנו עד כמה גדול הוא כחה של תפלה הנאמרת במנון, ועד כמה מחבב הקדוש ברוך הוא מצוה הנעשית במסירות נפש, אף במקרה שמבחינת העושה היא לא נעשתה בצורה המשלמת שתכנן לעשותה... שעת הפסקת הצהרים בישיבת 'תורה ותפלה'.

אחר כשעה וחצי שבה עמד האוטובוס בפקק ללא גיע, הבינו הבחורים שלא יספיקו להגיע למירון עד השקיעה. כעת, מחד גיסא עמדה על הכף חובת התפלה במנון, ומאידך גיסא עמדה האפשרות הסבירה שירידה בקניעם תגרם לבטול תכניתם להתפלל בעבור חברם במירון. לבסוף התפלה במנון היא שהכריעה את הכף. הבחורים נגשו לנהג ובקשו ממנו בעדינות שיאפשר להם לרדת. הנהג הסכים, והשנים ירדו מהאוטובוס.



מבט לקניעם מדרום הר הכרמל

קול חבטה עזה שונשמע מאחד החדרים הקפיץ את לב הבחורים. אלו שהגיעו למקום נחרדו לראות את מוטי חברם שוכב על הרצפה כשהוא מחסר הכרה.

מוטי טפס לגבה כדי להחליף נורה בחדר. בהעדר סלם מתאים הוא הניח כסא על שלחו, ותוך כדי שטיפס על הסלם המאלתר הוא מעד, נפל לרצפה ונחבל באפו קשה בראשו.

כחות ההצלה שהזעקו למקום מהרו לפנותו לבית החולים כשהוא עדין מחסר הכרה, וחבריו מלוים אותו בתפלותיהם. עדכונים שהגיעו בהמשך היום מבית החולים בשרו כי המצב אינו פשוט כלל, וכי עקב אפי הפגיעה

חנוך הקטנים לעניית אמן

ללמד את הנו לענות אמן חל כאמור טרם שהתחיל לדבר, בעת שאינו אלא הוגה מלים בודדות ('עלי תמר' ירושלמי שביעית א ח). כן אף עולה לכאורה מלשון הש"ס מוסר' (ריש פרק יז) שכתב: "וכיח המבין וידריה המשפיל לבניו בדרכי ה' מיד כשהם קטנים שמתחילים לדבר, וירגילים לכל דבר שאיכלו שיאמרו אמן, וכשיגדלו יותר ירגילים בפסוק, כגון: 'תורה צוה לנו...' וכדומה".

ואולם מדברי הנו איש חי משמע שזמן למוד עניית אמן חל רק בעת שנשלים כח דבורו של הקטן ומתחיל לדבר משפטים שלמים, שכן כתב (שנה ב פרשת כי תצא סעיף כב): "משיתחיל לדבר מלמדו אביו פסוק 'שמע ישראל', ופסוק (שם) 'תורה צוה לנו משה', ופסוק (תהלים נג ג) 'ברוך ה' לעולם אמן ואמן', וגם מלמדו לענות אמן על הברכות". [ולכאורה ממה שכתב שעל האב ללמד את בנו את הפסוק 'ברוך ה' לעולם אמן ואמן', משמע לכאורה שבאמירת פסוק זה, אף שאינו עונה אמן על ברכה, גם זוכה הקטן לחיי העולם הבא. וראה שם שנה א' וישב סעיף טו, שאמירת פסוק זה ארבעים וחמש פעמים מועילה למי שארע לו אנס וגנבע ממנו לענות תשעים אמינים ביום]. בספר 'פסקי תשובות' (קכד יג) למד מדברי המהרש"א (סנהדרין קי ב) שדין חנוך הקטנים לעניית אמן נוהג רק משיגיע הקטן לגיל חנוך לברכות, דהיינו שביין למי מברכים (וראה שם הערה 120 שהגיל המקדם ביותר שבו אפשר להגיע להבנה זו הוא גיל חמש). ואולם בספר 'חנוך הבנים כהלכתו' (פרק לו הערה ו) כתוב שראיתו מהמהרש"א אינה מכרחת, והוכיח שלמוד הקטן לענות אמן אינו שייך לדיו חנוך, וכפי שהתבאר לעיל.

על האדם ללמד את בניו הקטנים לענות אמן, לפי שמיד כשהתינוק עונה אמן הרי הוא זוכה לחיי העולם הבא.

מקורות ובאורים:

במסכת סנהדרין (ק"ב) מביאה הגמרא דעות שונות כמענה לשאלה מאיזה גיל קטן מישראל שפטר זוכה לחיי העולם הבא. הפלבו (ס"ב) הכריע כדעת רבי מאיר (שם) שקטן זוכה לעולם הבא משעה שיענה אמן. על פי זאת פסק הרמ"א (או"ח קכד ו): "וילמד בניו הקטנים שיענו אמן, כי מיד שהתינוק עונה אמן יש לו חלק לעולם הבא". רבנו מנוח (תפלה טו ט) לומד "שצריך כל אדם ירא שממים ללמד אשתו ובניו וכל הנלוים עמו לענות אמן אחר כל הברכות", מדברי הרמב"ם (שם, ע"פ ירושלמי ברכות ה ו): "בית הפנסת שכלם כהנים, כלם נושאים את פניהם... ומי עונה אחריהם אמן, הנשים והטף". רבי אליהו הכהן מאיזמיר ('מנחת אליהו' פרק לב) פרש על פי זאת את הכתוב במגלת אסתר (ב ז): "וייהי אמן את הדסה היא אסתר בת דוד כי אין לה אב ואם"; מרדכי היה "אמן את הדסה" - מחנכה מקטנותה לענות 'אמן', וזאת: "כי אין לה אב ואם" - שילמודה, וכפי שפסק הרמ"א.

מפשטות לשון הרמ"א משמע שחובת האב ללמד את בנו הקטן לענות אמן אינה נובעת מדין 'חנוך', אלא מתוך מטרה להביאו לחיי העולם הבא. לפיכך מיד כשהקטן מתחיל להגות מלים בודדות על האב ללמדו לענות אמן. על אף שאמרו חכמים (ספ"ה מב א) שקטן היודע לדבר אביו מלמדו לומר את הפסוק (דברים לג ד): "תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב", וכן פסוק ראשון של קריאת שמע, ולא הזכירו שם עניית אמן. זהו לפי שהגמרא שם עוסקת בשלב מאחר יותר, כשנשלים כח דבורו של הקטן ויכול הוא לומר פסוקים שלמים, וכפי שמשמע מלשון הגמרא שם - "קטן... היודע לדבר", ואלו החיוב



הגה"צ רבי יעקב מאיר שכתר שליטי"א, ראש ישיבת 'שער השמים'

מדברי מרנן ורבנן על עניית אמן

הזעי אמונים

באפן מיוחד זוכים לשכר זה כאשר יש קביעות לענות אמן בכל יום תמיד, כאשר מחזר האדם אחר עניית אמן על ברכות השחר ואחר כל ברכה. שהרי חכמים (שם) התנו פתיחת שערי גן עדן בעניית אמן "בכל כחו", ומה לנו "בכל כחו" גדול מההתמדה בעניית אמן בכל יום תמיד. עדן עומדת בזכרוני הנהגותי של שכני הגאון החסיד רבי אלעזר ברזיל, כיצד היה עומד ושומע מדי בקור בשמחה והתלהבות ברכות השחר מפי המברכים, והיה שש ושמח על כל אמן ואמן כמוצא שלל רב. בכל אמן שזכה לענות היה נראה כמי שזכה בזכיה עצומה, ואכן מי שמבין בערפה של אמן אינו מותר על ענייתה. באמירת ברכות פראוי ועניית אמן עליהן זוכים אף להנהגה מיוחדת של הארת פנים בכל העניינים, בבחינת "נסה עלינו אור פניך ה'" (תהלים ז ט). בכות הברכות והאמינים הופכים הסתר פנים להארת פנים ומושכים חסדים וישועות עד אין סוף, ורמז נפלא לדבר נוכח ללמד מכך שהפסוק "נסה עלינו אור פניך יי" הוא בגימטריה 'מאה ברכות', ואף גם זאת שראשי התבות "אור פניך יי" הם בגימטריה 'אמן'. כל הקובע עצמו לברך ברכות השחר וכל הברכות פראוי ומשלימן בעניית אמן, מושף על עצמו חסדים לאין סוף, בגשמיות וברוחניות, ומקרב את ביאת משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

ההקפדה על עניית אמן הנה דבר גדול עד מאוד. אנו לא מבינים את רום מעלתה של מלה קדושה זו, הרומזת וכוללת את שמות הקדש, אף זאת יש לדעת, כי עניית אמן היא תכלית הברכה ושלמותה, ומשום כך העונה אמן גדול מן המברך, שמקבל שכר אמן ושכר ברכה, לפי שהוא מסים ומעלה את הברכה לתכליתה. על האדם לדעת שיש שכר מיוחד על כל אמן ואמן. גם כשאזכים להרבות בעניית אמן, הרי שכל עניית אמן הנה מצוה גדולה וחשובה העומדת בפני עצמה, וכבר אמרו חכמים (קדושין מ ב): "לעולם יראה אדם עצמו כאלו חציו חיב וחציו זכאי, עשה מצוה אחת - אשריו שהכריע עצמו לכף זכות, עבר עברה אחת - אוי לו שהכריע את עצמו לכף חובה". זה מכבר אמרתי שהנחלת עניית אמן לדורות הבאים הנה מעלה מיוחדת בדיו חנוך למצוות, שהלא על השרשת האמונה נצטוינו בתורה (שמות יג ח): "והגדת לבנך". משום כך ראוי ונכון להנהיג לברך מדי בקור ברכות השחר זה באזני זה, וכל אחד יענה אמן אחר ברפת חברו. הנהגה זו מביאה למעלות רבות בקדש, ולהצלחה בתורה ויראת שמים. אמרו חכמים (שבת קיט ב): "כל העונה אמן בכל כחו פותחים לו שערי גן עדן". עלינו לדעת כי לשכר הזה של פתיחת שערי גן עדן יש גם בטוי בעולם הזה; העונה אמן בכל כחו זוכה לראות את הטוב הגנוז שבכל יום, ומתוך כך הוא מרגיש טעם וחיות בעבודת ה', ומשך לקים עוד ועוד מצוות וגמנע מהעברות, ובכך זוכה שיפתחו לפניו שערים הרבה בגן עדן, שהרי "מצוה גוררת מצוה".

אוי למונעים בניהם מעולם הבא

על דברי רבי מאיר שקטן זוכה לעולם הבא משעה שיאמר אמן (סנהדרין קיא ב) כתב הסמ"ק (מצוה יא): "ואם פן אוי להם למדברים דברים בטלים או עושים שחוק וקלות ראש בבית הכנסת בשעת תפילה, ומונעים בניהם מחיי עולם הבא".

פתחו שערים לילדי ישראל

חכמים (שם) למדו שקטן זוכה לעולם הבא על ידי עגית אמן, מן הכתוב (ישעיהו כו ב): "פתחו שערים ויבא גוי צדיק שמר אמונים", ופרשוהו כאלו נאמר בו 'פתחו שערים ויבא גוי צדיק שאומר אמן'. רבי שמואל לניאדו 'בעל הפלים' מבאר כי מקף שנקט הכתוב 'גוי' משמע כי פתיחת שערי גן עדן מתחסרת לקטן העונה אמן, שכן מצאנו שפנתה התורה קטן בשם 'גוי', בפתוח (בראשית כה כג): "שני גוים בבטנך" (כלי פז' ישעיהו שם).

רבי אליהו הכהן מאיזמיר פרש דרשה זו כך: בעת תחית המתים יפתחו השערים רק בפני הנשמות שיבקשו לירד ולשכן בגופו של מי שזכה בחייו להיות "גוי צדיק שמר אמונים". ואולם מי שלא ענה אמן לא תהיה לו הזכות לקום לתחית המתים ולזכות לחיי העולם הבא (אגדות אליהו ירושלמי שביעית ד ח).

תפקידו העקרי של המחנוך

כתב רבי יחיאל מיכל הלוי עפשטיין, חתן רבי מרדכי יפה בעל הבלבושים ומחבר הספר 'קצור של"ה':

"אמרו חכמינו זכרונם לברכה (אבות א יז): 'לא המדרש הוא העקר אלא המעשה'. לפיכך תפקידו העקרי של המחנוך אינו עצם למוד התורה עם הנערים, אלא לחנכם הלכה למעשה לקיום התורה והמצוות. ולכך על המחנוך להרגיל את תלמידיו למעשים טובים ולהכניס יראת ה' יתברך בלבבם, ולהבינם היטב אמונת שמים שיהיו חרדים על דבר ה': שלא להנות מהעולם הזה בלא ברכה ראשונה ואחרונה, ולענות אמן, והא שמייה רבה' ואמן על כל ברכה וברכה. ובדאי כל מלמד שעושה פן יהיה שכרו הרבה מאד" (קצור של"ה מסכת שבועות, עניני חנוך הנערים).

לכבוד מערכת עלון 'וכל מאמינים',

ישר כחכם על הקף הפעילות העצום בהחדרת חשיבות עגית אמן בקרב כל בית ישראל! אני קורא בקביעות את העלונים שלכם ולומד מהם רבות על יסודות התפלה, על כחה של תפלה ובעקר על כחה העצום של עגית אמן.

ברצוני לשתף אתכם בישועה גדולה שזכינו לראות בזכות התחזקות בעגית אמן.

כמה שנים לאחר נשואינו לא זכינו להפקד בזרע של קימא. התפללנו, בקשנו, ולצד זה אף שחרנו לפתחיהם של טובי הרופאים, אך הישועה בוששה מלבוא.

כשש שנים לאחר נשואינו, בשבת קדש פרשת דברים תשפ"א, כאשר קראו בתורה את הפסוק (דברים א יא) "ה' אלקי אבותכם יסף עליכם ככם אלף פעמים", שמתי לב כי ראשי התבות: "עליכם ככם אלף" הם בגימטריה אמן. בהחלטה של רגע קבלתי על עצמי להתחזק ולחזק אחרים בעגית אמן.

אציין כי עוד קודם לכן היתה לי חברותא קבועה לברכות השחר, אולם לאור ההתעוררות שאחזה בי בעקבות מה שראיתי כרמז וסימן משמים, החלטתי להתאמץ יותר. ואכן מאותו יום התחלתי לשמע ברכות השחר מפמה אנשים, וכמוכן להקפיד במשך היום לענות אמן ככל יכלתי.

ברוך ה', כשנה לאחר מכן הרקיעו שמחתי והתרגשותי עד לב השמים, כאשר העניק לי ה' מתנה נפלאה בהלדת בתי בכורתי למזל טוב. את שמחת הקדוש המרגשת ערכנו בשבת פרשת דברים תשפ"ב. ובעצת מורי ורבי אף קראתי לבתי 'ברכה' כדי להנציח את הזכות שבגינה זכיתי להנשע.

בהוקרה עמקה,
א'ו'
אפקים

נתן לשלח מכתבים לפקס שמספרו 08-9746102
או לכתבת המייל: 9139191@gmail.com

שערי גן עדן

מעלת עגית אמן במשנת בעל ההלולא

הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג א' באיר תקל"ח



מצבת הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג

רבי שמואל שמעלקא הלוי הורוביץ נולד בשנת תפ"ו לאביו רבי צבי הירש, רבה של צ'ורטקוב, שהיה מפרסם כגדול בתורה וקדוש עליון. בילדותו למד תורה מפי אביו ובהמשך עסק בתורה יומם ולילה יחד עם אחיו הצעיר רבי פנחס בעל ה'הפלאה'. עקב התמדתו המפלאה לא שכב רבי שמעלקא על מטתו לישן והיה הוגה בתורה עד שהיה נרדם. יחד עם אחיו רבי פנחס הסתופף בצלו של המגיד ממרז'טש, והם נמנו עם גדולי תלמידי.

בצעירותו הוא נבחר לשמש כרב העיר ריטשוואל שבפולין, שבה אף הקים ישיבה גדולה שאליה נהרו מפלגי תורה. לאחר כעשר שנים קבל על עצמו את רבנות שינובה, ובשנת תקל"ג עבר לכהן כרב העיר ניקלשבורג, היא העיר 'מיקולוב' [צ'כיה כיום]. בניקלשבורג בסס את ישיבתו הנודעת שבה צמחו רבים מגדולי ומאורי התורה והחסידות. לצד הרבצת התורה בישיבתו כהן הרבי ר' שמעלקא באדמו"רות, ורבים מצדיקי פולין וגליציה הגיעו להסתופף בצלו.

בא' באיר תקל"ח עלתה נשמתו במיתת נשיקה בעודו יושב על כסאו, והוא בן חמשים ושתים שנה. נקבר למחרת בעירו ניקלשבורג. דברי תורתו נדפסו בספריו 'אמרי שמואל', 'דברי שמואל' ועוד. כמו כן חבר את הספר 'נזיר השם' על שלחן ערוך אבן העזר.

אמן לכל ברכה

סמוך לפטירתו העיד הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג על עצמו שהקפיד כל ימיו לברך ברכה, רק כאשר יש מי שעונה אחריה אמן, והסביר כי בריאת המלאך הנוצר מאמירת ברכה, תשלם רק בעגית אמן אחר הברכה (אהל יצחק עמ' 70).